

МОНАШЧИНА ФРУКТОВНИЦЯ

Колись давно, як ще не існувало поселення з офіційною назвою «військова слобода Підгородня», а вздовж річки Кільчень, на вольниці, розкинулися козацькі хутори. Тоді, як і тепер, тут вивищувалася гора. Свого часу її утворив велетенський льодовик, що, дійшовши до цієї місцини, тут же й зупинився - разом із шарами ґрунту, глини, піску і супіску.

Якось до козацького поселення прибилася монашка. Ніхто не розпитував, звідки вона, чому не жилося їй у монастирі. Люди мирно прийняли її сусідство. Монашка оселилася під горою. Вирила собі бурдюг (житло, схоже на печеру, вирите біля підніжжя гори), наслідуючи приклад давніх мешканців цього краю. Про бурдюги почула відкозацьких нащадків, які на той час звели собі хати-мазанки.

Сувора, й водночас доброзичлива, монашка любила вітати подорожніх. І хоч пригощала небагатими пісними стравами, люди радо перепочивали біля пічки-кабиці, викладеної при вході в житло. Такі печі будувалися з матеріалу, якого довкола було вдосталь, адже давній льодовик наніс багато глини. Для зручності всі копали її в одному місці – у глинищі.

Дим з кабиці приваблював мандрівників. Монашка пригощала їх тим, що мала. Навіть, якщо не було їжі, гостям смакував чай із трав чи ягід, зібраних на горі. А коли хтось просив звичайної води, монашка показувала стежку до джерела.

Коли йшов дощ або лютувала завірюха, монашка дозволяла подорожнім зайти до свого земляного житла. А там на гостей очікувала неймовірна дивина!..

Мандрівники розповідали козакам з хуторів - про те, що бачили. Це була посудина небаченої краси, єдина розкішна річ, яку відлюдниця тримала у скромній оселі. Біла ажурна корзинка з ручкою, схожа на дві зліплені до купи продовгуваті тарілки. В багатих маєтках подібні кошики називали «вазами для фруктів» або «вазами для цукерок». Похідні назви – «фруктОвниця» та «цукерниця». Таким посудом сервірували стіл, кладучи туди фрукти чи цукерки, або й те, й інше, тільки в окремі секції. Зазвичай, така ваза виготовлялася з порцеляни.

Самітниця заповнювала свою «фруктовницю» плодами дикорослої абрикоси, що вивищувалась над горою, кругленькими грушками-дичками – плодами дерева, що сусідило з очеретом і верболозом на березі Кільчені. Або плодами глоду, терну, обліпихи й шипшини, що густо вкривали підніжжя курганів. Звісно, подорожні могли наїстися просто з кущів, та, певно, приємніше було смакувати, беручи їх з красивого посуду...

Морозної пори року монашка, ця сувора й водночас привітна господиня, пригощала все з тієї ж «фруктовниці» – тільки вже сушеними плодами. Й тоді сила поверталася до втомлених тіл. Люди дякували та йшли собі далі...

Взагалі-то, монашка була відлюдницею, яка більше спілкувалася з природою, аніж з людьми. На світанку підіймалася на найвищу точку гори, стояла незворушно, молилася. Так само, молитвою, проводжала день і зустрічала ніч.

Минуло багато років. Стара монашка покинула цей світ. Ще за її життя мешканці козацьких хуторів стали називати безімнену гору Монашкою, або Монашчиною горою. Кажуть, що й поховали її тут же, на цій горі. Може, усамітнено, а, можливо, й на цвинтарі, що зберігся й донині. Сучасні туристи, піднімаючись на гору з боку вулиці Сагайдачного, що в Підгородньому, перетинають старовинне кладовище, розташоване на узвишші.

Добра пам'ять про монашку та незвичну корзинку, наповнену простими ласощами, збереглась у легендах та переказах.

Пізніше, як нагадування про колишній символ гостинності, далекі родичі – чи то згадуваної самітниці, чи котроїсь із її посестер – придбали в Катеринославі білу порцелянову «цукерницю-фруктовницю».

Цей дорогоцінний подарунок зробила спадкоємиця монашок пані Катерина, яка мешкала тут, у містечку Підгородньому, і сталося це 2008 року

Цукерниця з фонду історико-краєзнавчого музею ім. О. Коваля, м. Підгородне (фото Лариси Омельченко).

**Лариса Омельченко,
директор КЗ «Історико-краєзнавчий музей»
м. Підгородне**